

בבחי' העלאה שמתחלה ולא נתייגע כלל, וע"כ בכח זה החדש לא ייעפו ולא ייגעו כלל, ומהו התחלפות הכח שיהי' להם בחי' וקוי ה', בחי' ביטול עצמי' שאינו מרגיש עצמו שבדעתו שהוא אינו עושה כלום רק שמה שהוא עושה הוא ע"י שנותנים לו מלמעלה מאחר שיהי' לאחר תשלום כל הבירורים שיתעלה הכל למעלה ויהי' בבחי' עצמיות ושם אין חילוק כלל בין בחי' העלאה ובין בחי' המשכה, כמ"ש שגי'א כח רב כח כו', ועי"ז ויעלו אבר כנשרים כמו שהנשר אינו מרגיש הגבהת גופו מעלה מעלה והשפלת גופו למטה מטה כנ"ל כו' וד"ל.

שגי'א כח רב כח: ע"פ איוב לז, כג.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן התי' אברהם אשר הלוי שי' ליצמן

והכלה מרת מוסיא מרים שתחי' הלפרין

לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעה טובה ומוצלחת

ט"ו סיון, ה'תשס"ה

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
עשרים ושבע

היכל
שלישי

מאמר
להבין מ"ש במדרש
ע"פ וקוי ה' יחליפו כח
תקע"ב

מכ"ק אדמו"ר הזקן
הרב רבי שניאור זלמן מליאדי
(בעל התניא והשו"ע)
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה
מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ה שנה לנשיאתו

פתח דבר

לקראת ג' תמוז הבעל"ט – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה „להבין מ"ש במדרש ע"פ וקוי ה' יחליפו כח" משנת תקע"ב, מאת כ"ק אדמו"ר הזקן.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה, והוא חלק מס' מאמרי אדה"ז תקע"ב, שמכנינים עתה לדפוס.

*

לתועלת הולמדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב.

מערכת „אוצר החסידים“

כ"ח סיון, ה'תשס"ה

מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ה שנה לנשיאותו ברוקלין, נ. י.

LEHOVIN MA-SH BEMEDROSH—5572

Copyright © 2005 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

נסדר בדפוס „עמפייער פרעסס“ ע"י מרדכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה
Empire Press, 550 Empire Blvd., • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473 / Fax (718) 604-7633

נדפס בדפוס The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237 (718) 628-6700

להבין מ"ש במדרש ע"פ וקוי ה' יא

החיצוני נמשך עליהם בחי' מקיפי' דאימא להגן עליהם כו', וכ"ז צריכים לב' שמירות בב' מדריגות הנ"ל בזמן הבירורי' שעדיין לא נתברר הרע דקליפו' צריך לנשאו' ולהגן עליהם אבל לאחר תשלום כל הבירורי' אז יהי' להם כנפים מצד עצמם מבחי' הבירורי' כנ"ל והוא ד"מ כשהבנים קטנים שקודם שיכולים לילך בעצמם אזי צריך אביהם לעזור אותם מן הצד ולתומכם ואם לא יכולי' לילך בעצמם נוטלם על זרועותיו, אבל כשיגדלו אזי בן בדומה לאב ויש להם לעצמן רגליים וכח להלך, וכן בנשר ג"כ כשיגדלו הבנים שלו אזי יש להם כנפי' לעצמן מבחי' מזון כנ"ל. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' אדם העליון מקור נש"י שכל זמן הבירורי' אזי הם צריכים לבחי' עזר וסעד מבחי' כנפיים העליונים שבבחי' אדם עילאה כנ"ל אבל לאחר תשלום כל הבירורי' שאז הבן דומה לאב שיש להן כנפיים מצד עצמן דהיינו מבחי' הבירורי' שלמטה ואינם צריכים לכנפיים של האב כו' כנ"ל וד"ל. וזהו עושה להם כנפיים כנ"ל ושטיין ע"פ המים דוקא כנ"ל וד"ל.

יכול יש להם צער ת"ל וקוי ה' יחליפו כח, להבין פי' יכול יש להם צער, כי הנה בחי' מנוחה פי' כשהוא נח במקום א', אבל כשהוא נע ונד ממקום למקום אין שייך לשון מנוחה שאין זה מנוחה אלא פיזור הנפש, וכמו"כ הוא בשכל שכ"ז שהשכל על אופן א' דהיינו כולו לזכות, או שהוא מתחלה ועד סוף כולו לחוב ולא להיפך, שייך לשון מנוחה שהוא על צד ואופן א'. אבל כשמוכרח פעמים להלביש את השכל לזכות ולפעמים לחוב אזי הוא בחי' פיזור הנפש בחי' דבר והיפוכו ונק' בחי' צער. וכמו"כ יובן הענין למעלה דהנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שע"י העלאה גורם המשכה, וכמו בשבת שהיא בחי' נקודה אמצעית, שבששת ימי החול ה' בחי' בירורי' ובשעת קבלת שבת הוא בחי' העלא' ואח"כ נמשך המשכות לצורך ימי החול של שבוע אחרת, ובכללות יובן הענין בבחי' אלף הז', שית אלפי שנין וחד חרוב כו' שהוא בחי' יום שכולו שבת שהוא בחי' עלי' אחר תשלום כל הבירורי' שע"י יהי' גורם אח"כ המשכה שיהי' שמים חדשים וארץ חדשה כמ"ש שמים חדשים וארץ חדשה, ותורה חדשה מאתי תצא כו', כמ"ש בספר התמונה שיש שבעה שמיטות כו' ושמיטה הזאת ה' שמיטת הפחד והראי' שבו נחרבו הבתי מקדשים, אבל לאחר תשלום כל הבירורים יהי' נמשך אח"כ באופן משובח יותר מכמו של עכשיו דהיינו שיהי' שמיטת הת"ת כו', וממילא יובן שיהי' בחי' העלא' והמשכו' כמ"ש צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ב כו' שנאמר ילכו מחיל אל חיל בחי' עלי' ובחי' המשכות, יכול יש להם צער ת"ל וקוי ה' יחליפו כח פי' יחליפו שיהי' להם כח חדש שלא הי'

רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: ראה זח"ב
בספר התמונה שיש שבעה שמיטות :
קסב, ב.

שית אלפי שנין וחד חרוב: ר"ה לא, א.
ת"ח שמות (הוצאה החדשה) ח"א מג, א. ח"ב
רעט, א. וש"נ.

כמ"ש שמים חדשים וארץ חדשה: ישעי' סה, יז.
צדיקים אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל
כב.

ותורה חדשה מאתי תצא: ויק"ר פי"ג, ג –
ח"ל: ברכות סד, א. תהלים פד, ח.
ע"פ ישעי' נא, ד.

שהם למעלה ממקור החכ' ממילא מקיפים את כל החכמ' כו', וכ"ז נעשה ע"י הברור"י שהיו מבררים בעוה"ז בחי' ע"ש וק"נ כו' וד"ל.

אך יש להבין מפני מה כתי' כנפיים כנשרים כו', והראי' שמביא הפסוק יעלו אבר כנשרים כו', אך הענין הוא דכתי' דרך הנשר בשמים פ' משום שהנשר יש לו כח בכנפיו להגביה גופו למעלה מעלה משאר עופות שאינו מרגיש כבדו' ומשאו' גופו בכך יכול להגביה עצמו מאד ויכול ג"כ להשפיל א"ע למטה מטה. והנה מצינו שהנשר רחמן על בניו ושומרן בב' אופנים, הא' כשמתירא שלא יזרקו עליהם חיצים אזי נושאם ע"ג כנפיו ומגביה אותם למעלה מעלה כמ"ש ישארו על אברתו, והאופן הב' כשמתירא שלא יקדור החמה עליהם יותר מדאי אזי הוא מוריד כנפיו למטה ונושאן תחת כנפיו כמ"ש על גזוליו ירחף כו'. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' פני נשר שבמרכבה שהוא בחי' רחמנות כמ"ש פני ארי' ופני שור ופני נשר לארבעתן כו' שהוא בחי' קו אמצעי שירוד למטה מטה ויכול להעלות למעלה מעלה כמ"ש והבריה התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה בחי' יעקב כו'. והענין יובן ע"ד"מ מבשרי אחזה בענין רחמנות למטה שאינו נופל לשון רחמנות רק על עני ואביון שהוא בשפל המדרגה ירחם עליו, וגם על המרחם לא שייך לשון רחמים אלא דוקא כשהוא מרוםם בתכלית רוממות המדרגה כמו ד"מ מלך גדול שהוא מרוםם בתכלית אינו יכול לסבול היפוכו יותר מאדם אחר, מפני שהמלך בתכלית הרוממות אינו יכול לסבול על העני ונכאה לבב שהוא בתכלית השפלות שהוא רחוק מהמלך מאד, אבל איש עשיר הגם שהוא שפל לגבי המלך אין שייך לומר לשון רחמנות גדולים עליו שהוא אינו רחוק כ"כ מהמלך וכן איש עשיר על עני אין שייך לשון רחמנות גדולים בו שהעשיר אינו רחוק כ"כ מן העני כמו המלך.

ובזה יובן הענין מ"ש למעלה עד אין קץ למטה עד אין תכלית, כי מבחי' קו האמצעי שהוא בחי' רחמים רבים נמשך בחי' רחמנות מחמת שהוא מבריה מן הקצה אל הקצה דוקא על מי שהוא בשפל המדרגה, מחי' מתים ברחמים רבים מחמת שהם מתים בתכלית השפלות אז שייך עליהם רח"ר כנ"ל. וכן יובן הענין מה שבשעת מ"ת כתי' ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, אלי דוקא אנכי מי שאנכי כו'. ובמקום אחר נת' שהוא מכסה וחופף עליהם כמו שאנו אומרי' ופרוס עלינו סוכת שלומיך בחי' מקיפי' דאימא מחמת ב' רחמנו' הנ"ל בב' מדרגו' כנ"ל אזי שומרם בכל מה דאפשר, וביצ"מ שהיו משוקעים בקליפו' בתכלית הטומאה לא הניחם מלהגן עליהם, וכמו"כ בכל שאר זמנים שצריך לשמור להם מפני יניקת

דרך הנשר בשמים: משלי ל, יט. קעו, א. זח"א, ב. אוה"ת ויחי כרך ב' שפה, ב. למעלה עד אין קץ למטה עד אין תכלית: ישרהו על אברתו. . על גזוליו ירחף: תקו"ז סתנ"ז. זוהר חדש לד, ב. ובכ"מ. ואשא אתכם על כנפי נשרים: יתרו יט, ד. ופרוס עלינו סוכת שלומיך: נוסח ברכת בחי' יעקב: תרומה כו, כח. ראה זח"ב קעה, ב. השכיבנו.

להבין מ"ש במדרש ע"פ וקוי ה' יחליפו כח כו' לעתיד הקב"ה עושה כנפיים לצדיקים ושטין ע"פ המים, יכול יש להם צער ת"ל וקוי ה' יחליפו כח כו'. הנה כתי' יהי רקיע בתוך המים והיי מבידיל כו', פ"י שמתחלה היו המים תחתונים מעורבים עם מים העליונים ולא היו ניכרין כ"א בפ"ע עד שהוצרך להבדיל בכדי שיהי' ניכר כ"א בפ"ע, כמ"ש ב"ז ראה שבין מים העליונים למים תחתונים אין ביניהם אלא שלש אצבעות, והיינו לאחר הבדלה ממילא מוכח דקודם הבדלה היו מעורבים בתכלית לגמרי כו', וכמו"כ יובן למעלה ג"כ שיש מ"ע ומים תחתונים ורקיע המבדיל ביניהם.

כי הנה כתי' חכמות בחוץ תרונה, ב' חכמות, חכ' תתאה וחכ' עילאה, ח"ת הוא בחי' חכ' שבדיבור כמו ע"ד"מ בחי' חכ' שיודע איך לצרף האותיות שיובן ממנו השכל לזולתו, שמוכרח להיות ע"פ שכל וחכ' ג"כ שאל"כ לא יהי' מובן כלל השכל לזולתו אם לא ע"פ חכמה ושכל שמתחכם האיך לצרף האותיות כו', כמו"כ יובן למעלה ג"כ בבחי' צירופי אותיות העליונים, יהי אור יהי רקיע שמוכרחי' להיות ג"כ עפ"י בחי' חכמה כמ"ש כולם בחכ' עשית כו', בחכ' יסד כו', בראשית ת"י בחוכמתא והוא בחי' חכ' שבדיבור העליון שע"י נמשכו הצירופי' של עשרה מאמרות באופן הנאות שיוכל להיות ממנו בחי' ההשתלשלות, והוא בחי' חכ' דמל' דאצי' שכל בחי' הצירופי' שמהוים ב"ע מאין ליש נמשכים ממנו כמ"ש והלא במאמר אחד כו' שהוא כללות כל הצירופים והמאמרות, בראשית נמי מאמר הוא שהוא בחי' חכ' שבדיבור שכל הצירופים פרטי' היו נכללים בו מתחלה רק שאח"כ נתחלק לע"מ וזהו הנק' למעלה בחי' מים תחתונים. ובחי' מים עליונים הוא בחי' ח"ע פ"י היינו חכ' שבעצמותו שהוא

להבין מ"ש במדרש: מאמר זה הוא נוסח שני מד"ה צדיקים מה הם עושים (שנדפס לפני"ז). וכאן הוא באריכות יותר. ונמצא בשינויים ובאריכות בס' מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' עז ואילך וע' קל ואילך. ובאוה"ת בראשית כח, ב. וראה בהנסמן עוד בד"ה צדיקים שם.

במדרש ע"פ וקוי ה': סנהדרין צב, ב. ילקו"ש ישעי' עה"פ מ, לא רמו תמו. [וראה לקו"ש ח"ד ע' 1236 דבשם מדרש נקראו מאחז"ל הדורשים ומבארים את הפסוקים, גם מאחז"ל אשר בש"ס, וע"ש במ"מ]. יהי רקיע בתוך המים: בראשית א, ו. כמ"ש ב"ז ראה שבין מים העליונים: חגיגה טו, א: ת"ר מעשה ברבי יהושע בן חנניה כו' אמר לו מאין ולאין בן זומא אמר לו צופה כא, ב.

הייתי בין מים העליונים למים התחתונים ואין בין זה לזה אלא שלש אצבעות בלבד שנאמר ורוח אלקים מרחפת על פני המים כיונה שמרחפת על בניה ואינה נוגעת. וראה גם מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ס"ע רכא ואילך. כתי' חכמות בחוץ תרונה ב' חכמות: משלי א, כ. זח"א קמא, ב.

יהי אור: בראשית שם, ג.ו. כולם בחכ' עשית: תהלים קד, כד. בחכ' יסד: משלי ג, יט. בראשית ת"י בחוכמתא: תרגום ירושלמי עה"פ. וראה מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' עז, ובהמ"מ שם. והלא במאמר אחד: אבות פ"ה מ"א. בראשית נמי מאמר הוא: ר"ה לב, א. מגילה כא, ב.

ג"כ בבחי' א"ס כמ"ש ולתבונתו אין מספר כו' כמ"ש לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולא מכל אליו מדות כלל, ומה שנק' חכים כו' הוא כמ"ש את חכים ולא בחכ' ידיעא כו' שהוא בחי' א"ס שהוא למעלה מבחי' התפשטות לגמרי אפי' מבחי' אצי' כו'. והנה בין מ"ע שהוא בחי' ח"ע למים תחתונים שהוא בחי' ח"ת הוכרח להיות בחי' רקיע המבדיל ביניהם, שמתחלה היו ב' בחי' החכמות הנ"ל מעורבין לגמרי היינו שבחי' ח"ת ה' נכלל בח"ע ולא ה' ניכר למהות בפ"ע עד שהוצרך להיות בחי' הבדלה.

וביאור הענין הוא עד"מ ממלך שהוא חכם גדול בעצם שבחי' חכ' העצמות של המלך כמו שהיא בפ"ע לא שייך בה שום המשכה עדיין שהרי עדיין היא נכללת בעצמותו של המלך, אך אח"כ כשצריך להמשך ממנה איזה פרט חכמה כמו בשביל התנהגות המלוכה אזי מוכרח להיות התעלמות בבחי' חכ' עילאה שהוא בחי' חכמתו העצמי' בכדי שיוכל לצמצם עצמותו בבחי' פרט זה של חכ' להתנהגות המלוכה. והנה בודאי מקודם שנמשך פרט זה של חכמה ה' ג"כ נכלל בבחי' חכמתו העצמיות שהרי הוא לפי ערך עצם חכמתו זה החכ' של התנהגות המלוכה, אם עצם חכמתו כמו שהיא בעצמותו הוא בגדלות כן לפ"ע זה הוא ג"כ חכמתו של התנהגות המלוכה ואם הוא בקטנות כן לפ"ע זה הוא ג"כ חכמתו שהוא בשביל התנהגות המלוכה, ואף שמקודם לא ה' בבחי' פרט חכמה רק חכמתו העצמיו' מ"מ בודאי הפרט ה' נכלל בהכלל כמו עד"מ מחכם גדול שאינו מלך עדיין שלא נמשך כלל מחכמתו בשביל התנהגות המלוכה רק שחכמתו היא כלולה בעצמותו ה' נכלל בעצמות החכ' גם הפרט דהיינו התנהגות המלוכה כו'. ולמעלה הוא ג"כ עדיין שבחי' ח"ת הוא בחי' דבר מלך שלטון כו' ואתה מחי' כו' שהוא בחי' חכ' להתנהגות המלוכה שהוא בחי' ע"מ שהוא גוף הבריאה מאין ליש מחנה מיכאל כו' כמ"ש ויאמר אלקים יהי אור כו' פי' שנמשך מבחי' מאמר החכ' צירופי' פרטי' להתהוות האור כו' וכן בכל בחי' השתלשלו' הכל הוא נמשך מבחי' ח"ת, ובחי' ח"ע היא בחי' חכ' שבעצמו' את חכים כו'. והנה מקודם ה' בחי' ח"ת נכלל בח"ע ולא ה' ניכר למהות בפ"ע עד שהוצרך להיות רקיע המפסיק ומבדיל ביניהם שהוא בחי' העלם חכמתו העצמי' כדי שיוכל להיות נמשך חכ' פרטית בחי' חכמה השייך להשתלשלות.

והנה זהו ענין החילוק שבין ע"מ לעשרה דברות, שבחי' יו"ד דברות הוא בחי' חכמתו העצמי', ובחי' ע"מ הוא בחי' חכ' ששייך לבחי' השתלשלות ובריאה יש מאין כו'. כי בחי' חכ' שבתורה הוא מבחי' חכמתו העצמי' כמ"ש אורייתא מחכמה נפקת שהוא בחי' ח"ע, ובחי' חכ' השייך להשתלשלו' ובריאה יש מאין ה'

ולתבונתו אין מספר כו': תהלים קמו, ה.
וראה במ"מ בסי' מאמרי אדהמ"צ ברשית ס"ע
עח. לא דאית לך צדק ידיעא כו': תקו"ז קכא, א.
אורייתא מחכמה נפקת: זח"ב סב, א. פה, א.

לא דאית לך צדק ידיעא כו': תקו"ז קכא, א.
בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

מאיזה דבר ואח"כ נמצא הדבר ההוא אז שייך רינה, והוא כמ"ש בא יבא ברינה נושא אלומותיו, והוא בחי' רינה ברמשא שכל היום היו בבחי' בירורים והי' אפשר שישארו למטה כו' והוא עד"מ כמו שאדם זורע שדהו בתבואו' שאינו יודע אם יצמחו התבואות או אפשר ירקבו הזרעים ולא יצמח כלום, או כמו שאדם מפזר מעות בשביל מו"מ שאינו יודע אם ירויח או יפסיד, ממילא אח"כ כשיצמח התבואה מגרעין אחד כמה שיבלות וכן כשמרויח במו"מ אז שייך רינה, וכמו"כ יובן בבחי' החכ' שבתורה שירדה בע"ש לברר בירורי' שהוא בחי' ירידה למטה בנוגה כו' שהוא בחי' שאפשר שישאר למטה ולא יכול לברר, ממילא אח"כ לאחר תשלום כל הבירורים אז שייך בחי' רנה, וזהו בא יבא ברנה נושא אלומותיו, כי אלומותיו הוא בחי' בירורים כמ"ש והנה אנחנו מאלמים אלומים כו' שהוא בחי' הבירורי' וביוסף כת' קמה אלומתי שנתעלה למעלה וכל האלומות של השבטים משתחווים לאלומתי כו', וכשהוא נושא אלומותיו * והוא בחי' לאחר כל הבירורי' אז בא יבא ברנה, וזהו שמחה בצפרא רינה ברמשא שהוא בחי' הבירורי' שירדה החכ' ונתלבשה בבחי' חושך דנוג"ה כנ"ל, וזהו שיר השירים אשר לשלמה, כי יש כמה בחי' שירים שיר פשוט שיר כפול שיר משולש שיר מרובע כו'. שיר פשוט הוא בכתר שיר כפול הוא בחו"ב כו' שהוא בחי' שלא ירדה ונתלבש' למטה בב"ע, ובחי' שיר השירי' הוא בחי' שירדה למטה לברר בירורי' והוא נתעלה למעלה לאחר כל הבירורים וד"ל. וזהו חכמות בחוץ תרונה, כשהם בחוץ דהיינו לברר בירורים לאהפכא כו' ואז לאחר תשלום כל הבירורים כשיתעלו למעלה אז הוא בחי' רנה כנ"ל וד"ל.

וזהו מה שמבואר במדרש לעתיד הקב"ה עושה כנפיים לצדיקים ושטין ע"פ המים. כי הנה בחי' כנפיים הוא בחי' נפרד מהגוף ואין זו בתולדה רק הוא נעשה מהמזון כמ"ש בגרים שהקריב' תחת כנפי השכינה, לפי שהגרים הוא בחי' העלאה מע' שרים ואינם יכולים להעלות אלא תחת כנפי השכינה שהוא ג"כ מבחי' הבירורים דתוהו כו' וד"ל. וכמו"כ בנשמו' הצדיקי' שהיו למטה בעוה"ז לברר בירורי', ע"י בחי' הבירורים נעשה להם בחי' כנפיים ושטין על פני המים דוקא, כי הנה בחי' מים הוא בחי' חכמה ונשמת משה הוא מבחי' חכ' כמ"ש כי מן המים משיתיהו כו' שהי' מבחי' פנימי' חכ' שהחכ' ה' מקיפו והוא ה' מוקף בתוך החכ' כולה, וכן נשמת רב המנונא סבא נונא בימא רבא כו' דשאט ימא רבא בשיטה אחת כו' וד"ל, שהי' מוקף בתוך ים החכ' כולא* והיא היתה מכסה עליו כו', אבל בחי' נשמות הצדיקים לעתיד הוא ששטין ע"פ המים למעלה ממקור החכ', שהם מקיפי' את כל החכ' של תורה מחמת

בא יבא ברינה: תהלים קכו, ו.
והנה אנחנו מאלמים אלומים . . קמה
אלומתי: וישב לז, ז. וראה תו"א וישב כח, א.
שיר השירים: שה"ש א, א.
שיר פשוט שיר כפול: ראה זח"א רכו, ב.
תקו"ז בהקדמה ג, א. אשל אברהם (פירודא
תס"א) בתחילתו. ובכ"מ.
בגרים שהקריב' תחת כנפי השכינה: ראה
סנהדרין צו, ב. זח"א יג, א. ובכ"מ.
רב המנונא סבא בימא רבא כו' דשאט ימא
רבא בשיטה אחת: ראה זח"א ו, א. ס' מאמרי
אדה"ו עה"ת ח"א ע' רנו. על' מארז"ל ע' קמו.
ובכ"מ.

חיצוניו/ חכ' כמ"ש נובלות חכמה כו', שניהן נתעלו לבחי' עצמות שלא שייך שם לאמר אפי' בשם מקור לחכ', כי הכח לביורוי' הוא מבחי' מקור לחכ' כנ"ל וכשנתעלה ע"י הביורוי' נתעלה למעלה מבחי' מקור לחכ' שהוא בחי' עילוי אחר עילוי בעצמותו כו' וד"ל.

נמצא שיש כאן ג' בחי' יחודים בחי' א' הוא שבחי' ח"ת הוא נכלל בבחי' ח"ע כמו שהי' מתחלה קודם הבדלה, ובחי' ב' הוא שירד ונמשך מבחי' ח"ע לח"ת והוא ע"י התורה שהיא בחי' ממוצע כנ"ל שיורדת לברר בירורים, ובחי' ג' שבחי' חכ' שבתורה עם בחי' חכ' שבעצמות שניהם שוין נתעלו לבחי' עילוי אחר עילוי כו' שלא שייך שם אפי' בשם מקור לחכ' כנ"ל. והוא הענין מ"ש בגמרא ע"פ יהיב חכמתא לחכימי' כל מי שיש בו חכמה הקב"ה נותן לו כו', פי' שיש בו חכ' היינו שיתבונן באלקות ביחוד' ויחוד' כו' ומחמת זה יתפעל הלב בחי' מדותיו בבחי' לאתהפכא כו' שהוא בחי' הביורוי' כו' אף שבחי' חכמה ושכל שיתפעל הלב הוא בבחי' חיצוניו/ ונובלות חכ' שלמעלה בעצמותו מ"מ ע"י בחי' חכ' של התפעלות הלב לאתהפכא כו' נתעלה בחי' חכ' שבעצמותו למעלה מעלה למקום שלא שייך שם לאמור אפי' בשם מקור לחכ' שהוא בחי' עילוי אחר עילוי כו' ומחמת זה ניתוסף לו חכ' ושכל בבחי' חכ' שבעצמותו כנ"ל, וזהו הקב"ה נותן בו חכ' כו' שהוא ע"י בחי' העליו' שנתעלה למעלה כו' וד"ל.

וזהו חכמות בחוץ תרונה ב' חכמות ח"ת וח"ע, והנה משמעות הלשון הוא כשהב' חכמות בחוץ או הם תרונה אבל כשלא היו בחוץ הב' חכמות הנ"ל לא שייך בהם לשון רינה. וזה אינו מובן שח"ת הוא תמיד בחוץ להחיות ב"ע מאין ליש שהוא חכ' שבדיבור כנ"ל. והענין הוא שחכמות לא קאי על חכ' שבדיבור כו' רק על בחי' חכ' שבתורה שירדה למטה לברר בירורים שזהו נק' ח"ת, וזהו חכמות בחוץ תרונה ב' חכמות ח"ת שהוא בחי' חכ' שבתורה לברר בירורי' וח"ע שהוא בחי' הכח לביורוי' שנמשך מלמעלה מבחי' פנימי' אין ומקור החכ' כמ"ש הנה ה' יוצא ממקומו כו' לברר בירורים כו', אורייתא מחכ' נפקת כנ"ל, וב' חכמות הנ"ל שהן בחוץ לברר ב"ע אז תרונה. וענין רינה הוא כמ"ש שמחה בצפרא רננה ברמשא כי הנה בחי' שיר ושמחה בצפרא הוא בחי' העלא' כמ"ש כל בעלי השיר יוצאי' בשיר כו' והלויים שהם מבחי' גבורות אמרו שיר על כל מעלה ומעלה של ט"ו מעלות שהוא בחי' העלא', וכן מלאכים אומרים שירה בכל בוקר מהשגת אלקו' שבהם ובטלים לגבי אוא"ס המהווה אותם כו', אבל בחי' רינה הוא בחי' אחרת והוא הבא לאחר יאוש שמייאש

בגמרא ע"פ יהיב חכמתא לחכימי' כל מי שיש בו חכמה: דניאל ב, כא. ראה ד"ה יהיב חכמתא בס' מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ס"ע קצו ואילך. [המאמר נדפס כאן מכת"י מעתיק בלבד, ואולי מ"ש כאן „בגמרא" הוא טעות המעתיק].

שמחה בצפרא רננה ברמשא: זח"א רכט, ב. כל בעלי השיר ניוצאי' בשיר: שבת נא, ב. וראה עוד ע"ז במ"מ למאמר שלפנייז.

אמרו שיר על כל מעלה ומעלה של ט"ו מעלות: ראה סוכה נא, ב.

בראשית בשביל התורה כו': פירש"י עה"ת ר"פ בראשית. וראה המ"מ בלקו"ש ח"ג ע' 755. ה' קנני ראשית דרכו: משלי ח, כב. אסתכל קובי"ה באורייתא וברא עלמא: זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, ריש ע"ב. ח"ג קעה, א.

מתחלה נכלל בח"ע וע"כ נמשך אח"כ בבחי' עשרה מאמרות שהוא לפי ערך חכמתו העצמיות כנ"ל. ורשב"י הי' יודע כל מאמר מע"מ מקורו ושרשו בעשרת הדברות כו'.

והנה בשעת מ"ת נעשה יחוד וחיבור ח"ת עם ח"ע כמו קודם ההשתלשלות רק שהוא באופן אחר והיינו שנמשך ע"י התורה מבחי' ח"ע לבחי' ח"ת והתורה היא בחי' ממוצע שע"י נתחבר ח"ת עם ח"ע כמ"ש חכמות בחוץ תרונה שהוא בחי' ב' חכמות ח"ת וח"ע, והוא באופן אחר מכמו קודם ההשתלשלות שקודם ההשתלשלות הוא בבחי' העלאה ממטה למעלה שהתחתון עלה לגבי עליון היינו שבחי' ח"ת הי' נכלל בבחי' ח"ע שכל מהותו של התחתון הי' נכלל בהעליון, אבל בשעת מ"ת הי' באופן אחר שעליון ירד לגבי תחתון היינו שבחי' ח"ע ירד ונמשך בבחי' ח"ת שהוא רק בחי' צמצום לפי ערך התחתון כו' והוא כמו עד"מ מב' אנשים שזה עומד בגובה ורום וזה עומד למטה שיש ב' אופנים בהתחברותם זה אל זה או שתחתון יעלה לגבי העליון או שהעליון ירד להתחתון וד"ל.

והנה יש להבין מ"ש במ"א ע"פ בראשית בשביל התורה שנק' ראשית כמ"ש ה' קנני ראשית דרכו, היינו שבחי' חכ' שבתורה היא בחי' ראשית ומקור להיות בחי' דרך והמשכה להיות בחי' השתלשלות, ועוד אפשר לומר שפי' הכי בשביל שינתן התורה שנק' ראשית וכו'. אך לפי"ז יש להבין מ"ש בווהר אסתכל קובי"ה באורייתא וברא עלמא והוא כמו עד"מ אומן שרוצה לבנות איזה בנין שצריך מתחלה לעיין בהלוח שיש בו ציורי הבנין כמ"ש במדרש ואהי' אצלו אמון אמון פדגוג כו' תורתו אומנתו כו', והוא להיפך ממה שמבואר למעלה שעיקר התהוות העולמות הוא ע"י חכ' שבדיבור כמ"ש כולם בחכ' עשית שהוא חכ' השייך לעשי' הנ"ל. אך מתחלה י"ל שורש התורה הנה מבואר דאורי"י מחכ' נפקת הנה מהלשון משמע ששורש התורה הוא למעלה בחכמה רק שירד למטה ובאמת הרי התורה היא בחי' חכמתו העצמיות כמ"ש אנוכי מי שאנוכי כו', אך הענין שיש ב' פירושי' הא' הוא שהתורה נפקת מחכ' עילאה שהוא בחי' חכמתו העצמי' בחי' אין האמיתי והוא ההיפך לגמרי מבחי' ח"ת שהוא התהוות הבריאה מאין ליש, ולא הי' ביכולת להשתלשל למטה בחי' ח"ת אם לא שהי' מתחלה בחי' ממוצע שהוא התורה ע"כ הי' היכולת אח"כ להתהוות בחי' ח"ת. וזהו אסתכל באורייתא וברא עלמא שזהו בחי' ממוצע להיות בחי' ח"ת וד"ל. ופי' הב' הוא ע"ד מ"ש הנה ה' יוצא ממקומו שהוא בחי' בירורי' שבתורה

כמ"ש במדרש ואהי' אצלו אמון אמון פדגוג: ב"ר בתחלתו. משלי ח, ל. תורתו אומנתו: שבת יא, א. אנוכי מי שאנוכי: ראה לקו"ת פינחס פ, ב. הנה ה' יוצא ממקומו: ישעי' כו, כא. מיכה א, ג.

בראשית בשביל התורה כו': פירש"י עה"ת ר"פ בראשית. וראה המ"מ בלקו"ש ח"ג ע' 755. ה' קנני ראשית דרכו: משלי ח, כב. אסתכל קובי"ה באורייתא וברא עלמא: זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, ריש ע"ב. ח"ג קעה, א.

להבדיל ולרחק כל רע בשס"ה ל"ת כו' שהוא נמשך מבחי' חכמתו העצמיו' כמ"ש בחייט שחכמה הוא דין שנמשך משם כח להרחיק כל סיג ופסולת ולדחות הרע כו'. והנה אף שבחי' חכ' שהוא לברר בירורי' הוא בא ונמשך למטה בבי"ע מ"מ שרשו הוא הגבה למעלה מבחי' ח"ע ששרשו הוא ממקור החכ' שהוא בחי' אין כמ"ש והחכ' מאין תמצא כו', והוא עד"מ ממלך שהוא חכם בעצם שמתקן תיקונים הרבה במדינתו ע"פ חכמתו לדחות ולהרחיק כל רע, שהכח לתיקון זה הוא בא ונמשך ממקור חכמתו שהוא פנימי' החכ', כי החכ' בעצם יש לו שיעור וקצבה כמ"ש והחכ' מאין תמצא שהוא בחי' מציאות כו' אבל הכח לתקן תיקונים הרבה בא ונמשך מבחי' מקור החכ' שהוא דבר שאין לו שיעור וקצבה, שכל שהוא חכם ביותר יכול לתקן תיקונים הרבה ביותר וכמו"כ יובן בבחי' חכ' של תו' שהוא לברר בירורי' שאף שבא ונמשך למטה בבי"ע שהוא בחי' חיצוני' החכ' כמ"ש נובלות חכמה של מעלה תורה כו' מ"מ הכח לברורי' הוא בא ונמשך מבחי' מקור החכ' מפנימי' אין שהוא בעילוי אחר עילוי כו'. וזהו אורייתא מחכ' נפקת לחוץ בבי"ע לברר בירורי' בבי"ע כמ"ש הנה ה' יוצא ממקומו. והנה זהו ענין שהי' במ"ת שנמשך מבחי' ח"ע לח"ת שהיו ב' החכמות בבחי' יחוד וחיבור כמו קודם הבדלה רק שהוא ממעלה למטה כו', וע"כ הי' קבלת התו' ע"י משה, כי בחי' משה הוא מבחי' מ"ה בחי' פנימי' אין כו' מבחי' פנימי' החכ' כמ"ש כי מן המים משיתיהו כו' שהוא הכח לברורי', וע"כ הי' מכה הסלע פעמיים להוציא מימיו כי בחי' סלע הוא בחי' חכ' רק שהי' נותן בה הכח לברורי' ע"י הכאה מבחי' מקור החכמה, שהוא דוקא ע"י משה שהוא מפנימי' החכ' שמשם נמשך כח הברור כנ"ל.

והנה הגם שנמשך מבחי' ח"ע לח"ת שהוא בחי' בירורי' מ"מ הוצרך להיות ע"י לבוש שיתלבש לפי ערך התחתון כו'. והנה לפי"ז נראה שהיחוד והחיבור של הב' חכמות שהי' קודם הבדלה הוא במדריגה יותר נעלה מהיחוד והחיבור שבשעת מ"ת, שהיחוד שקודם הבדלה הוא התחברות ועליות תחתון בעליון שהוא נעשה במדריגת עליון אבל היחוד שבשעת מ"ת הוא התחברות וירידות עליון בתחתון שהוא ע"י לבוש שמתלבש לפי ערך התחתון. אבל יש סתירה לזה מ"מ"ש בשעת בריאת העולם התנה הקב"ה במעשה בראשית אם יקבלו ישראל את התורה מוטב וא"ל אחזיר אתכם לתוהו ובוהו כו' דנראה שנתנית התורה הוא העיקר והוא במדריגה יותר נעלה מכמו קודם הבדלה כמ"ש בראשית בשביל התורה שנק' ראשית כו'.

כמ"ש בחייט שחכמה הוא דין: פי' הר"י ה. חייט לס' מערכת האלקות, פי"ד. וראה גם תו"א בראשית ה, ד. לקו"ת ראה לא, א. תו"ח בראשית לא, ד, ובהמ"מ שם. ה' מכה הסלע פעמיים: ראה חוקת כ, יא. והחכ' מאין תמצא: איוב כח, יב. התנה הקב"ה במעשה בראשית: שבת פח, נובלות חכמה של מעלה תורה: ב"ר פי"ז, א.

והענין יובן בהקדים תחלה מ"ש נובלות חכמה של מעלה תורה, דנראה שהוא לגריעותא אבל האמת שהוא לטיבותא ולשבח. כי הנה בחי' חכמה שהוא לברר בירורי' הוא מבחי' חיצוני' החכ' אבל הוא נוגע לבחי' עצמיות שהוא למעלה ממקור החכ', כי הנה כתי' החכ' תחי' בעליה, בעליה דחכמה, כי יש בחי' אבנים שחקו מים. אבל לכאן אינו מובן שתחי' בעליה, והוא עד"מ מבן מלך שאוכל תמיד על שולחן אביו המלך שאינו חשוב בעיני המלך כ"כ מאחר שאוכל לחם שלא יגע בו בעצמו רק מעל שולחן המלך כו' כמו אשר יצא הבן למרחקים ועושה מלאכה להחיות נפשו אף שהוא בלחם צר ומים לחץ כו'. והנה מה שנמשך מכח חכמתו לעשות מלאכה הוא בחי' יציאה מעצמותו לחוץ שהוא בחי' חיצוני' חכ', שהרי חכמתו הוא מלושב בעשי' זאת, וכשעושה מלאכה ומרוויח בזה שיכול להחיות נפשו הוא מחי' כללות נפשו שהוא בחי' עצמותו שהוא למעלה מבחי' חכמתו, ונתוסף דבר חדש בחכמתו העצמי' היינו שנתעלה בחי' חכמתו העצמי' מה שלא הי' בכח חכמתו העצמי' מצד עצמו. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' חכ' דברורי' הגם שהוא בחי' נובלות חכ' בחי' חיצוני' חכ' מ"מ לאחר תשלום הברורים הוא נוגע לבחי' עצמותו שלא שייך שם לאמר אפי' בשם מקור לחכ' כמ"ש כשתגיע לאבני שיש טהור אל תאמר מים מים, שהוא בחי' שלא שייך שם לאמר אפי' בשם מקור לחכ', וזהו והחכ' תחי' בעליה שהוא בחי' חכ' דברורי' שהוא נובלות חכ' שלמעלה בחי' חיצוני' חכ' שמלושב למטה בבי"ע הוא מחי' בעליה בחי' פנימי' חכ', והיינו לאחר תשלום כל הברורי' שאז יתעלה בחי' חכמתו לבחי' שהוא למעלה בעילוי אחר עילוי עד אין סוף מבחי' מקור החכ'.

וזהו ענין מ"ש במדרש ע"פ אדם לעמל יולד איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כו' כי הנה יש ב' בחי' חכמה, חכ' שהוא שייך לדיבור היינו שהוא מדבר דברי חכמה אף שהם דברים בטלים שאין בהם שום תועלת מ"מ יש בהם חכ' כמ"ש שיחת ת"ח צריכים לימוד כו', ובחי' חכ' שהוא בשביל תיקוני' שיש בהם תועלת לדחות ולהרחיק הרע מדק שבדקות כו'. וכמו"כ יובן בבחי' חכמות שהוא להחיות מאין ליש שנק' בשם חכ' שבדיבור הוא הנק' בשם עמל שיחה שאין בו תועלת כ"כ כמ"ש בזוהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי מילין דהדיוטא כו' שהוא בחי' ע"מ שנק' בשם שיחה בטילה לגבי מהותו ועצמותו, אבל בחי' עמל תורה הוא בחי' חכ' שבתורה שהוא לברר בירורי' שיש בו תועלת והוא שנתעלה בחי' חכ' שירדה ונתלבשה בבי"ע לברר בירורי' וגם בחי' עצם החכ' שלא ירדה, כי לא ירדה רק

החכ' תחי' בעליה: קהלת ז, יב. סנהדרין צט, ב. נראה במ"מ לעיל לתחילת האבנים שחקו מים: איוב יד, יט. המאמר, שגם מאמר הגמ' נק' בשם מדרש, והוא עד"מ מבן מלך: ראה ס' מאמרי וראה במ"מ בס' מאמרי אדהמ"צ בראשית ע' קלה]. אדהמ"צ בראשית ע' קמח. במדבר ח"ב ע' תקס. ושי"נ. שיחת ת"ח צריכים לימוד: סוכה כא, א. כשתגיע לאבני שיש טהור: חגיגה יד, ב. בזוהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי מילין: במדרש ע"פ אדם לעמל יולד: איוב ה, ז. ראה חז"ג קמט, ב.